

"ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИКЛАР" ФАНИНИ ЎҚИТИШДА ЯНГИ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚўЛЛАШНИ АҲАМИЯТИ

Туйчиев Л.Н., Максудова З.С., Назиров Ш.А., Тошпўлатова Ш.А.

ЗНАЧЕНИЕ НОВЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ПРЕДМЕТУ "ИНФЕКЦИОННЫЕ БОЛЕЗНИ"

Туйчиев Л.Н., Максудова З.С., Назиров Ш.А., Тошпўлатова Ш.А.

THE VALUE OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN OF THE SUBJECT STUDY OF "INFECTIOUS DISEASES"

Tuychiyev L.N., Maksudova Z.S., Nazirov Sh.A., Tashpulatova Sh.A.

Тошкент тиббиёт академияси

Описаны новые педагогические технологии, используемые при проведении занятий по инфекционным заболеваниям, благодаря которым у студентов развивается аналитическое мышление, а также появляется интерес к научному исследованию и стремление развивать приобретенные навыки.

Ключевые слова: студенты, педагогические технологии, инфекционные заболевания.

New pedagogical technologies used during lessons on infectious diseases are described, thanks to which students develop analytical thinking, as well as interest in scientific research and the desire to develop acquired skills.

Key words: students, pedagogical technologies, infectious diseases.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий – сиёсий мустақилликни қўлга киритгач, ҳаётнинг барча соҳаларида туб ислохотлар олиб борилмоқда. Ислохотлар республиканинг ривожланиш ва тараққиёт йўли деб эътироф этилган демократик, инсонпарвар, ҳуқуқий жамиятни барпо этиш учун хизмат қилади. Демократик, инсонпарвар, ҳуқуқий жамиятни барпо этиш вазифаси ўсиб келаётган ёш авлод зиммасига юклатилар экан, ўз ўрнида уларнинг таълим – тарбиясини мақсадли амалга оширишга бевосита жамият, оила ва таълим тизими бирдек маъсул. Шунингдек, таълим-тарбия билан боғлиқ касб эгалари педагоглар, уларнинг касбий салоҳияти, малака ва маҳорат даражалари, маънавий қиёфаси масалалари ҳам давлат сиёсатининг устувор масалаларидан биридир.

“Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”ни амалга ошириш узлуксиз таълим тизимининг тузилмаси ва мазмунини замонавий фан ютуқлари ва ижтимоий тажрибага таянган ҳолда туб ислохотларни кўзда тутаяди. Бунинг учун, аввало, таълим тизимининг барча шаклдаги муассасаларида таълим жараёнини илғор, илмий-услубий жиҳатдан асосланган илғор ва замонавий услубият билан амалда таъминлаш лозим. Айниқса тиббиёт кадрларини тайёрлашга масъул бўлган профессор-ўқитувчиларининг тиббиёт фани бўйича билим, қўникма ва малакаларини ошириш ҳозирги даврнинг долзарб масалаларидан биридир. Ҳозирги вақтда таълим жараёнида ўқитишнинг замонавий усуллари кенг қўлланилмоқда. Ўқитишнинг замонавий усуллари қўллаш ўқитиш жараёнида юқори самарадорликка эришишга олиб келади. Таълим усуллари ни танлашда ҳар бир дарснинг дидактик вазифасидан келиб чиқиб танлаш мақсадга мувофиқ саналади [4, 5].

“Таълим тўғрисида”ги Қонун ва “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури” ғояларини амалиётга тадбиқ этиш Республика таълим тизимида олиб борилаётган ислохотлар муваффақиятини таъминлаш, таълим муассасаларида фаолият олиб бораётган ўқитувчи, тарбиячи, ишлаб чиқариш усталарининг маънавий қиёфаси ҳамда касбий маҳоратларига боғлиқдир. Зеро, олий ва касб-хунар таълим муассасаларида фаолият қўрсатаётган ўқитувчи ўқитиш шакллариининг оптимал даражада ташкил этишни, баркамол шахсни шакллантириш назариясини турли янги ғоялар билан бойитишни пухта билиши лозим.

Таълим олувчилар учун мустақил билим олиш имкониятларини ошириш, таълимнинг электрон ахборот ресурсларини шакллантириш ва ривожлантириш учун зарур

шароитларни яратиш таълим мазмунини такомиллаштиришнинг зарурий шартларидан бири саналади.

Замонавий ахборот-коммуникация технологиялари воситаларини таълим жараёнига кириб келиши анъанавий ўқитиш усулларига қўшимча равишда янги ўқитиш шакли – масофавий ўқитиш яратилишига омил бўлди. Масофавий таълимда талаба ва ўқитувчи бир-биридан ажралган ҳолда ўзаро махсус яратилган ўқув курслари, назорат шакллари, электрон алоқа ва интернетнинг бошқа технологиялари ёрдамида доимий мулоқотда бўладилар. Бундай ўқитиш жараёнида талаба интерактив режимда мустақил ўқув-услубий материалларни ўзлаштиради, назоратдан ўтади, ўқитувчининг бевосита раҳбарлигида назорат ишларини бажаради ва гуруҳдаги бошқа “Вертикал ўқув гуруҳи” талабалари билан мулоқотда бўлади. Замонавий таълим тизимининг асосини сифатли ва юқори технологияли муҳит ташкил этади. Унинг яратилиши ва ривожланиши техник жиҳатдан мураккаб, аммо бундай муҳит таълим тизимини такомиллаштиришга, таълим жараёнига ахборот-коммуникация технологияларини жорий этишга хизмат қилади.

Ҳозирги кунда таълим жараёнида интерактив усуллар, инновацион технологиялар, педагогик ва ахборот технологияларини ўқув жараёнида қўллашга бўлган қизиқиш эътибор кундан-кунга кучайиб бормоқда, бундай бўлишининг сабабларидан бири, шу вақтгача анъанавий таълимда ўқувчи-талабаларни фақат тайёр билимларни эгаллашга ўргатилган бўлса, замонавий технологиялар уларнинг эгаллаётган билимларини ўзлари қидириб топишларига, мустақил ўрганиб, таҳлил қилишларига, ҳатто хулосаларни ҳам ўзлари келтириб чиқаришларига ўргатади. Ўқитувчи бу жараёнда шахсни ривожланиши, шаклланиши, билим олиши ва тарбияланишига шароит яратади ва шу билан бир қаторда бошқарувчилик, йўналтирувчилик функциясини бажаради. Таълим жараёнида ўқувчи-талаба асосий ўрин тутаяди [4,5]. Шунинг учун олий ўқув юртлари ва факультетларида малакали касб эгаларини тайёрлашда замонавий ўқитиш усуллари-интерактив усуллар, инновацион технологияларнинг ўрни ва роли бениҳоя каттадир. Педагогик технология ва педагог маҳоратига оид билим, тажриба ва интерактив методлар талабаларни билимли, етук малакага эга бўлишларини таъминлайди. “Педагогик технологиялар” талабаларда қўйидагиларни шакллантиришга олиб келади:

"ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИКЛАР" ФАНИНИ ЎҚИТИШДА ЯНГИ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ...

Талабаларда "Педагогик технологиялар"га оид билимларини такомиллаштириш ва улардан ўз тиббий-педагогик фаолиятларида фойдалана олиши малакаларини шакллантириш;

Талабаларда "Педагогик технологиялар" ҳақида тушунчаларни ва амалий кўникмаларни шакллантириш;

Талабаларда "Таълим жараёнида педагогик технологияларни қўллаш"га оид назарий билим ва амалий кўникмаларни таркиб топтириш;

Талабаларда "Педагогик технологиялар асосида ўқув жараёни лойиҳалаштириш ва амалга ошириш" ҳақида назарий билимлар ва амалий кўникмаларни шакллантиришдан иборат.

"Технология" атамаси юнунча сўз бўлиб, "techne" – маҳорат, санъат ва "logos" – тушунча, ўрганишни англатади. Демак, технология – хунар, санъат маъносини билдиради ва жараёнларни амалга ошириш усуллари ҳамда воситалари ҳақидаги билимлар йиғиндиси, шунингдек объектда содир бўладиган сифат ўзгаришлар тушунилади [2].

Ўзбекистонда таълим-тарбия соҳасини ислоҳ қилишнинг асосий омилларидан бири бу таълим жараёнига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш билан боғлиқ бўлиб, республикамиз биринчи Президенти И.А.Каримов бу масалада "бугун ҳаётимизга чуқур кириб бораётган интернет тизимини кенг жорий этиш, ёшларимизни Ўзбекистоннинг қадимий ва бой тарихи, эзгу қадриятларимиз, юксак ахлоқий фазилатлар руҳида тарбиялашга хизмат қиладиган миллий ахборот ресурсларини шакллантириш ва ривожлантириш, бу борада ўзбек тилининг имкониятларидан самарали фойдаланиш масаласи доимо эътиборимиз марказида туриши лозим"лигини таъкидлайди [4,5]. Бу каби вазифаларни бажариш кадрлар тайёрлаш миллий моделини амалга оширишнинг босқичларида белгилаб берилган бўлиб, унинг келажакдаги истиқболи биринчи Президентимиз томонидан илмий асослаб берилди. Моделни амалиётга тадбиқ этиш ўқув жараёнини технологиялаштириш билан узвий боғлиқдир. Илмий-техникавий тараққиёт ишлаб чиқаришнинг кўп сонли тармоқлари билан бир қаторда таълим соҳасига ҳам замонавий ахборот технологияларини жорий этишни тақозо этмоқда. Шу боисдан, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида "ўқув-тарбиявий жараёни илғор педагогик ва ахборот технологиялари билан таъминлаш" зарурати эътироф этилди, унинг иккинчи ва учинчи босқичларида бажариладиган жиддий вазифалардан бири сифатида белгиланди".

Анъанавий ва ноанъанавий (замонавий) таълимнинг қиёсий таҳлили

№	Анъанавий таълим	Замонавий таълим
1.	Янги авлодга билим ва таъриба бериш	Талабаларнинг шахсий баркамоллигини таъминлаш ва ривожлантириш
2.	Талабаларни ҳаётга тайёрлаш	Қийинчиликларсиз яшашга ўргатиш
3.	Ҳозирдан келгусида яхши бўлишига тайёрлаш	Доимий ўзгариш жараёнида яшашга ўргатиш
4.	Таълим мақсади – билим олиш	Таълим мақсади – ўзини ривожлантириш, баркамоллик
5.	Талабалар мақсадини тайёр ҳолда олади	Ўзининг ҳуқуқий мақсадларини қўйиши ва унга эришиш йўллари таниш
6.	Талабалар назорат турларидан қочади	Объектив ва ўз вақтида назоратга интилиш
7.	Ўқув муассасалари ўзаро ўхшаш	Ҳар бир ўқув муассасаси юксалиш сари интилади
8.	Аниқ ўқитувчи	Ўқитувчини танлаш имконияти

Ҳозирги вақтда юқумли касалликлар фанини ўқишда янги педагогик технологиялардан "SWOT" таҳлили,

"Лойиҳалаш", ФСМУ усуллари, шунингдек "Синквейн" усуллари билан кенг фойдаланилмоқда. Бу усуллар орқали талабалар юқумли касалликларга тахшис қўйишни, даволашни қизиқиб ўранмоқдалар [3].

Масалан "SWOT" таҳлилнинг мақсади: мавжуд назарий билимлар ва амалий тажрибаларни таҳлил қилиш, таққослаш орқали муаммони ҳал этиш йўллари топишга, билимларни мустаҳкамлаш, такрорлаш, баҳолашга, мустақил, танқидий фикрлашни, ностандарт тафаккурни шакллантиришга хизмат қилади.

"SWOT" қисқартмаси қуйидаги инглизча сўз-

S – (strength)	• кучли томонлари
W – (weakness)	• заиф, кучсиз томонлари
O – (opportunity)	• имкониятлари
T – (threat)	• хавф ва тўсиқлар

ларнинг бош ҳарфидан олинган:

Бундай таҳлил орқали талабалар бирор бир усулнинг кучли томонлари билан бирга унинг заиф томонларини ҳам ўрганадилар, бу усул имкониятлари билан унга нисбатан тўсиқлар ва хавфларни таҳлил қиладилар.

"SWOT таҳлили" ўтказишда 4 та катак-ли жадвалдан фойдаланилади:

	Ижобий таъсир	Салбий таъсир
Ички омиллар	Strengths (таҳлил этилиётган объектнинг кучли томони)	Weaknesses (таҳлил этилиётган объектнинг заиф томонлари)
Ташқи омиллар	Opportunities (таҳлил этилиётган объектнинг имкониятлари)	Threats (таҳлил этилиётган объектга салбий таъсир этувчи ташқи таъсирлар)

Тепадаги иккита катакда таҳлил этилаётган усулнинг ёки объектнинг кучли ва кучсиз томонлари ифодаланади ва улар ички омиллар ҳисобланади. Пастдаги иккита катакда таҳлил этилаётган объектнинг имкониятлари ва унга нисбатан мумкин бўлган тўсиқ ва хавфлар ифодаланади ва улар ташқи омиллар ҳисобланади.

"ФСМУ" усул иштирокчилардаги умумий фикрлардан хусусий хулосалар чиқариш, таққослаш, қиёслаш орқали ахборотни ўзлаштириш, хулосалаш, шунингдек, мустақил ижодий фикрлаш кўникмаларини шакллантиришга хизмат қилади. Мазкур технологиядан маъруза машғулотларида, мустаҳкамлашда, ўтилган мавзунини сўрашда, уйга вазифа беришда ҳамда амалий машғулот натижаларини таҳлил этишда фойдаланиш тавсия этилади. Технологияни амалга ошириш тартиби:

Масалан:

– P (Ф) Соғлом турмуш тарзига риоя қилиш жуда муҳим.
 – R (С) Соғлом турмуш тарзига риоя қилганлар касалликка кам чалинади ва узоқ умр кўради.

– E (М) Текширувлардан маълумки, инсонларда мавжуд касалликларнинг 40-50% соғлом турмуш тарзига риоя қилмаслик натижасида келиб чиқади.

– S (У) Касалликларни олдини олиш мақсадида инсонлар орасида соғлом турмуш тарзини кенг тарғиб этиш лозим.

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

Мақсад – ўрганилаётган объектга характеристика бериш.
Намуна: Ботулизм касаллигига тузилган “Синквейн”
Ботулизм

Хавfli, заҳарли
Фалажлайди, оғирлаштиради, ўлдиради
Ботулизмга қарши зардоб даволайди
Заҳарланиш

Мақсадимиз – “Юқумли касалликлар” фанидан талабаларга касбий билимларни беришда педагогик ва амалий маҳоратни эгаллашнинг зарурлиги ҳақида баҳс юритишдир.

Ф	• фикрингизни баён этинг
С	• фикрингизни баёнига сабаб кўрсатинг
М	• кўрсатган сабабингизни исботлаб мисол келтиринг
У	• фикрингизни умумлаштиринг

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Аникушина УА и др. «Инновационные образовательные технологии, активные методы обучения» Методическое пособие.

Томск,2010.164С

2. Ишмухамедов Р. Юлдашев М.Таълим ва тарбияда инновацион педагогик технологиялар. Тошкент,2013.140С.

3. Ишмухамедов Р, Абдуқодиров А., Пардаев А. Таълимда инновацион технологиялар (таълим муассасалари педагог-педагоглари учун амалий тавсиялар).- Т.: Истеъдод, 2008.

4. Ишмухамедов Р. Болаларни тарбиялаш ва соғломлаштириш ишларида педагогик технология Т.: УДАП, 2004.

5. И.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида.-Т.Ўзбекистон, - 2011.

6. И.Каримов И.А. Тарихий хотира ва инсон омили–буюк келажакимизнинг гаровидир – Т.: Ўзбекистон, 2012.

7. Майсак О.С.SWOT анализ:объект,факторы,стратегии.Проблема поиска между факторами//Прикаспийский журнал:управление и высокие технологии.2014.№3,С 23-26.

8. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни-Тошкент,1997.

9. Ўзбекистон Республикаси “Кадрлар таёрлаш Миллий дастури”-Тошкент,1997.

10. Yuqumli kasalliklari, ZakirxodjayevA., 2011, Tashkent.

“ЮқУМЛИ КАСАЛЛИКЛАР” ФАНИНИ ЎҚИТИШДА ЯНГИ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚўЛЛАШНИ АҲАМИЯТИ

Тўйчиев Л.Н., Максудова З.С., Назиров Ш.А., Тошпўлатова Ш.А.

Мақолада юқумли касалликларни ўқитишда педагогик технологияларни аҳамияти ҳақида маълумот келтирилган. Бу усуллар ёрдамида талабаларда таҳлилий фикрлашни шакллантирилади. Шунингдек илмий изланишга бўлган қизиқишлари ортади ва илм билан шуғулланиш кўникмаларини шакллантиришга ёрдам беради.

Калит сўзлар: педагогик технологиялар, таълим технологияси, юқумли касалликлар.

